

Η ΠΑΛΗΑ ΑΘΗΝΑ ΣΑΝΑΖΗ

+++++

Ραδιοφωνική έκπομπή διά
τήν 20 Δεκεμβρίου 1970
ήμεραν Κ Υ Ρ Ι Α Κ Η Ν
καί ὥραν: 22.30 - 23.00

95^h

Τήν έκπομπήν παρουσιάζουν ὁ ΚΩΣΤΑΣ ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ καί ὁ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ. Τραγουδοῦ ἡ ΚΛΕΙΩ Δ Ε Ν Α Ρ Δ Ο Υ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ἐχομε πεῖ πολλά γιά τήν παληάν 'Αθήνα, φίλε μου Γιάγκο, μά δέν ἔτυχε ποτέ νά κουβεντιάσωμε γιά τά περίφημα ζούρ-φίξ τῆς κοσμικῆς 'Αθήνας.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πῶς ὄχι ; "Ἐχομε πεῖ κάποτε ὅτι τό καλοκαῖρι, κατεβαίνανε οἱ ἀθηναῖτες καί οἱ ἀθηναῖοι στό Νέο Φάληρο, σέ μέρες ὀρισμένες : Τρίτη, Πέμπτη καί Σάββατο. Τίς ἴδιες αὐτές ἡμέρες ἀνεβαίνανε στό Νέο Φάληρο καί οἱ Πειραιῶτες. Τρίτη, Πέμπτη, Σάββατο λοιπόν ἦτανε οἱ ὀρισμένες ἡμέρες τοῦ Νέου Φαλήρου ἢ μάλλον τῆς κοσμικῆς συγκεντρώσεως στό Νέο Φάληρο.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καλά, αὐτό γινότανε τό καλοκαῖρι μόνο καί δέν εἶχανε καθορίσει οἱ κοσμικές ἀθηναῖτες αὐτές τίς ὀρισμένες τρεῖς ἡμέρες, ἀλλά οἱ κοσμικοὶ ἀθηναῖοι καί Πειραιῶτες, συχνάζανε στό Νέο Φάληρο αὐτές τίς τρεῖς μέρες, γιὰτί αὐτές τίς μέρες ἔπαιζε ἡ μουσική στό περίφημο κιόσκι κοντά στήν ἐξέδρα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μόνο Τρίτη, Πέμπτη καί Σάββατο ἔπαιζε ἡ μπάντα ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί τήν Κυριακή φυσικά, μά τήν Κυριακή οἱ κοσμικοὶ τήν περιφρονούσαν γιὰτί κατέβαινε στό Φάληρο ὁ λαός. "Όταν ὁμως μιλοῦ γιά ζούρ φίξ τῆς 'Αθήνας, δέν ἐννοῶ αὐτό, ἀλλά τίς ὀρισμένες ἡμέρες πού δεχόντουσαν μερικὰ γνωστά ἀθηναῖνά σπίτια.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Αὐτό ὄχι, δέν τό 'χομε πεῖ ποτέ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Λοιπόν, ἄς μιλήσωμε σήμερα γιά τά περίφημα ζούρ φίξ τῶν καλῶν σπιτιῶν τῆς Ἀθήνας, γιατί ἦτανε κι' αὐτά μιὰ κοσμική ἐκδήλωση ἀνετά σημαντική... καί ἴσως ἴσως μιὰ κοινωνική ἀ ν ἄ γ η η.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Νομίζω πῶς ἀρχίζω νά μπαίνω στό νόημα.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιά νά δοῦμε.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τήν ἐποχή ἐκείνη, γύρω στά 1900, ἐδῶ κι' ἑβδομήντα χρόνια δέν ὑπῆρχε μεγάλος συγχρωτισμός τῶν δύο φύλων, παρά μόνον ἐπέσε καμμιά οἰκογενειακή συγείντρωσι, μιὰ ἐορτή, μιὰ ἐπέτειο γεννεθλίων ἢ κάτι τέτοιο τέλος πάντων. Καί σ' αὐτές ἀκόμη τίς οἰκογενειακές συγκεντρώσεις, δέν πηγαίνανε ἀπαρά μονάχα οἱ στενοί καί καθιερωμένοι γνωστοί τῆς οἰκογενείας. ☉ Πῶς λοιπόν θά γνωριζόντουσαν ^{δύο} ~~εἰ~~ νέοι μεταξύ τους καί πῶς θά μπορούσαν νά δημιουργηθοῦν συνοικέσια ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπράβο Ηιάγιο. "Βιανες διάννα ! Αὐτή ἦτανε ἡ κοινωνική ἀνάγκη Ἡ γνωριμία μεταξύ ἀγνώστων καί ἡ δημιουργία συνοικεσίων. Καί γι' αὐτό ἀκουγες πολύ συχνά : Ἀλήθεια ; Ἀρραβωνιάσατε τήν κόρη σας ; Δηλαδή, δέν κάναμε ἀκόμη ἀρραβῶνες μά δώσαμε λόγο. Καί ποιός εἶναι ὁ εὐτυχής ; Ὁ γυιός τοῦ γιατροῦ τοῦ "Αλφα. Χαριτωμένος μέος, εἶναι ὑπίλαρχος... Καί γνωριστήκανε στό ζούρ φίξ τῆς κυρίας Δέλτα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Νά λοιπόν ἡ κοινωνική σκοπιμότης τῶν ζούρ φίξ. Μόνο πού δέν καταλαβαίνω ποιός τό κανόνιζε, ποιός τό ρύθμιζε αὐτό τό ζούρ φίξ ; Καί πότε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Στήν ἀρχή τοῦ χειμῶνα, ὅταν τελειῶνανε τά φάληρα καί οἱ κηφισιές, κάθε κυρία πού ἤθελε νά ἔχη σπιτι ἀνοιχτό, εἰδοποιούσε μιὰ δύο φιλενάδες της : θά δέχωμαι κάθε Τετάρτη γιά τσαϊ... Αὐτό ἔφθανε. Ἡ φιλενάδα τῆς κυρίας πού ὤριζε τό ζούρ φίξ γιά τήν Τετάρτη, τό ἔλεγε δέ δύο τρεῖς ἄλλες γνωστές τοῦ σπιτιοῦ καί τό ζούρ φίξ καθιερωνότανε : Κάθε Τετάρτη.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κάθε Τετάρτη ή μία κυρία, κάθε Πέμπτη μία άλλη, κάθε Κυριακή μία τρίτη και τὰ λοιπά. Καλά, πώς δέν γινόντουσαν συγκρούσεις τῶν ζούρ φίξ ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ποιός σου εἶπε ὅτι δέν εἶχαμε τέτοιες συγκρούσεις ; 'Απ'έναντίας μάλιστα ἦτανε πολύ πολύ ταυτικές και συχνές. Μία κυρία παραδείγματος χάριν καθόριζε τό ζούρ φίξ της κάθε Τετάρτη. Εἰδοποιοῦσε τόν φιλικό της κύκλο. Κάποια τύχαινε γά ἔψη αντίρρηση : Τετάρτη μά σέρ ; 'Εμποσίμπλ... κάθε Τετάρτη εἶμαστε στήν κυρία Τάδε... Δέν γίνεται νά τό κάνετε Πέμπτη ; Δέν μπορῶ τήν Πέμπτη, γιατί μάς ἔχει ἡ κυρία Δεῖνα... Τότε θά 'ρθω βέρ λέ τάρ... Λίγο ἀργά !

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Α, ὑπήρχε και αὐτή ἡ περίπτωσις ; Νά πᾶνε σέ δύο σπίτια τήν ἴδια μέρα ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πολύ συχνά. Σέ δύο και σέ τρία σπίτια. Και σέ βεβαιώνω ὅτι γέλασαν πολύ οἱ ἄθηναῖοι, μέ τήν περίπτωσι γνωστοτάτης - τότε - κοσμικῆς κυρίας, συζύγου πλουσίου ἐμπόρου, πού γιά νά μήν φορᾶ τό ἴδιο φόρεμα και στό ἕνα και στό ἄλλο σπίτι, εἶχε στό ἀμάξι της, ἕνα λαντώ μέ ἀμαξᾶ δικό της, δύο τρεῖς τουαλέττες και ἔλλαζε μέσα στό ἀμάξι !

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τώρα νομίζω ὅτι εἶσαι ὑπερβολικός.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καθόλου ὑπερβολικός. 'Υπάρχει σχετικῶς χρονογράφημα τοῦ Τίμου Μωραϊτίνη, γιά τήν κυρία πού ἔλλαζε τουαλέττες μέσα στό ἀμάξι της. Και μάλιστα ὁ Μωραϊτίνης ἰσχυρίζεται ὅτι καμμιά φορά τήν βοηθοῦσε και ὁ ἀμαξᾶς στό κούμπωμα τῆς πλάτης.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Σ'αὐτά τὰ ζούρ φίξ, θά προσέφεραν κατὰ κανόνα τσαῖ. Και σύμφωνα μέ τό ἐγγλέζικο ἔθιμο θ'ἀρχίζανε στίς πέντε τό ἀπόγευμα. Τό κλασσικό ἐγγλέζικο : Φάϊβ ὁ 'κλόι τῆ ! Και τό τσαῖ μέ τί συνοδευότανε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ανάλογα μέ τό σπίτι. 'Υπήρχε ψαῖ πλουσιοπάροχο και τσαῖ τυπικό.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τό τυπικό θά ήτανε τσαϊ, φρυγανιές μέ βούτυρο καί μαρμελάδα, λίγο κέϊκ καί μερινά βουτήματα σπιτινά βέβαια, γιατί καμμιά κοσμική άθηναία δέν καταδεχότανε ν' αγοράση από ζαχαροπλαστείο τίποτε έτοιμο. "Έτσι δέν είναι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Έτσι άκριβώς Γιάγιο. Καί μάλιστα, μπορώ νά σοϋ πω ότι οι πρώτες συζητήσεις σέ μιά τέτοια συγνέντρωσι ζούρ φίξ, ήτανε πάντα σχετικές μέ τά γλυκίσματα πού ~~έβγαζε~~ συνοδεύανε τό τσαϊ. Πολύ έπιτυχημένα τά παξιμαδάκια σας κυρία Φιλή μου...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ (μίμησις) Ναι ; Σας άρέσουν ; Μοϋ έδωσε τήν συνταγή ή φίλη μου ή Εύτέρπη...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ποιά Εύτέρπη ;

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καλέ ή Εύτέρπη 'Αποστολίδου... Τά μάθατε βέβαια... Παντρεύεται.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τιέν, τιέν, τιέν... Παντρεύεται ή Εύτέρπη ; Καί ποιόν παίρνει ;

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ "Ένα νέο άξιωματικό του Παυτινοϋ, τόν κύριο Παντελή Χόρν. Αύτός είναι καί λογοτέχνης... Έχει γράφει ένα δράμα τούς " Πετροχάρηδες " πού είχε μεγάλη έπιτυχία στό θέατρο. Σημφθήτε ότι έβανε έπτά παραστάσεις.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Επτά παραστάσεις ; Μά αυτό είναι θρίαμβος...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί βέβαια είναι. 'Η Εύτέρπη θά περάση πολύ καλά μαζί του γιατί ό κύριος Χόρν είναι έξαιρετικός νέος !

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καταλαβαίνεις λοιπόν Γιάγιο ; "Έτσι άρχιζε ή κουβέντα στό τσαϊ ενός ζούρ φίξ. Καί από τήν συνταγή ενός κέϊκ ή ενός άλλου γλυκοϋ, πηδοϋσαν οι κοσμικές κυρίες στά συνικέσια, στήν μόδα, στά σιανδαλάκια τής κοινωνικής ζωής καί σέ άλλα θέματα.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί φυσικά, κατά τήν διάρκεια του ζούρ φίξ καί του τσαγιου ή δεσποινίς του σπιτιου θά καθότανε στό πιάνο καί κάτι θά τραγουδοϋσε, λόγω χάριν τό : Δρέφατε πάλιν έρασταί, εύδαίμονες ναρκίσιους...

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΑΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Δρέφατε πάλιν έρασταί εύδαίμοντες ναρκίσιους είς του Μαΐου τούς φιαδρούς κι εύώδεις παραδείσιους... (Κ.τ.λ.)

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ας εξακολουθήσωμε τώρα τήν συζήτησι γιά τά ζούρ φίξ τοῦ παρελθόντος.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Εἶπες : τοῦ παρελθόντος καί θυμήθηκα τό πεντάστιχο τοῦ Ἀχιλλέως Παράσχου γιά τό παρελθόν :
 ὦ παρελθόν, ὦ παρελθόν
 πού εἰς τῆς μνήμης τόν βυθόν
 φαίνεσαι πλέον ἀπελθόν
 κι' ἐγώ, νεότητα πενθῶν
 ἀναπολῶ τό παρελθόν...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιαγικο μ' ἔφαγες. Αὐτούς τούς στίχους τοῦ Παράσχου, ἐγώ δέν τούς ἤξερα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἔτυχε νά τούς βρῶ κάπου καί τούς ἔμαθα ἀπ' ἔξω γιά νά σέ καταπλήξω.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί ὁμολογῶ ὅτι τό πέτυχες. Ἄς ξαναγυρίσωμε ὅμως στά κοσμικά ζούρ φίξ τοῦ 1900. Θά ἐντοπίσωμε τήν κατάστασι στό ζούρ φίξ τῆς οἰκογενείας Κατζημιχάλη ὅπου συνέβησαν πολλά κοσμικά καί ἀθηναϊκά γεγονότα. Ἐκεῖ ἔγινε τό συνοικέσιο γιά τό ὄποιον μιλούσαμε πρίν ἀπό λίγο, τῆς Εὐτέρπης Ἀποστολίδου μέ τόν Παντελῆ Χόρν κι' ἐκεῖ ἔγινε ἄλλο ἓνα ὀνομαστό συνοικέσιο, τῆς δεσποινίδος Μαρίας Παπαλεξοπούλου μ' ἓνα νεαρό τότε δικηγόρο πού εἶχε βγεῖ καί βουλευτής τόν Γεώργιο Καφαντάρη, πού ἔγινε ἀργότερα καί ὀπουργός καί πρωθυπουργός καποτε. Ἐκεῖ στό σπίτι τοῦ Κατζημιχάλη, πού ἦτανε γιαντρός καί καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου, ἐσύχναζαν προσωπικότητες τῆς ἐποχῆς, ὅπως ὁ περίφημος διευθυντής τῆς Αστυνομίας Μπαϊρακτάρης, αὐτός πού ἐξήλωσε τούς κουτσαβάκηδες τῆς Ἀθήνας μέ τήν παλληκαριά του, ἐκεῖ καί ὁ ποιητής Ἀριστομένης Προβελέγγιος.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Νομίζω, ἂν θυμᾶμαι καλά, ὅτι αὐτά τά ζούρ φίξ τῆς οἰκογενείας Κατζημιχάλη, ἦτανε κυριακάτικα. Ἦ καίξω λάθος ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καθόλου λάθος. Κάθε Κυριακή ~~φαινόταν~~ τό σπίτι τοῦ Κατζημιχάλη ἦτανε ἀνοικτό.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί βρισκότανε αὐτό τό σπίτι ;

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Στην οδόν Πειραιώς 4, ένα διώροφο σπίτι με μεγάλα σαλόνια στον πρώτο όροφο. Τακτικοί επισκέπτες των σαλονιών του Κατσημιχάλη ήτανε τρεις διάσημοι γιατροί της 'Αθήνας, ο Μιχαήλ Κατσαράς καθηγητής της Νευρολογίας, ο Κωνσταντίνος Λούρος καθηγητής της Μαιευτικής και πατέρας του σημερινού καθηγητού Νικολάου Λούρου και ο περίφημος Παμπούκης, πού είχε ιδρύσει τότε τό Λυσο Ιατρείο.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ** Καί διαρκούσαν αυτά τά ζούρ φίξ ολόκληρο τόν χειμώνα ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** 'Ολόκληρο τόν χειμώνα, έσο τό Πάσχα συνήθως, όποτε άνοιγε ο άνοιξιάτικος καιρός και τά ζούρ φίξ δίνανε τήν θέσι τους σε άλλου είδους κοσμικές συγκεντρώσεις, στις οίκογενειακές έιδρομές, για τίς όποτες θά μιλήσωμε κάποιαν άλλη μέρα.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ** 'Εκείνη τήν έποχή, στα 1900, τά σπίτια δέν είχανε βέβαια κεντρική θέρμανσι. Πώς περνούσανε από τό κρύο οι άθηναίοι ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Πρώτα πρώτα δέν έκανε ποτέ χειμωνιάτικο κρύο στην 'Αθήνα, άφοο οι άθηναίοι είχανε μιá παροιμία για όποιον τυχόν είχανε καιρόνά τόν δοθνε : Βρέ... σαν τά χιόνια... του λέγανε .
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ** Τό καταλαβαίνω. 'Επειδή πολύ σπάνια έχιόνιζε στην 'Αθήνα όταν βλέπανε κανένα πού είχε χαθεί από καιρό, τόν παρομοιάζανε με τό χιόνι πού σπάνια φαινότανε. Όμως τά σπίτια, όπως ξέρω είχανε όλα τζάνια, σε κάθε τους δωμάτιο και σε κάθε τους σαλόνι.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Παντοού υπήρχαν τζάνια και στα δωμάτια της ύποδοχής, μεγάλα μαρμαρένια, μεγαλοπρεπέστατα τζάνια. Κι' άπ' εκεί έχομε μιάν άλλη παροιμία όταν θέλανε να χαρακτηρίσουνε κάποιον για άριστοκράτη : Αύτός είναι από μεγάλο τ ζ ά κ ι !
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ** "Έχεις δίκαιο. 'Η σύγχρονή μας έποχή, με τίς μοντέρνες της άνέσεις, έχει σβήσει κάθε τζάνι με τήν μεγαλοπρέπειά του. "Ας ξαναγυρίσωμε όμως στο ζούρ φίξ της οίκογενείας Κατσημιχάλη. Ποιοί άλλοι συχνάζανε σ' αυτό τό σπίτι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πρώτος και ταπεινότερος ο Νικόλαος Λάσκαρης, ο γνωστός θεατρικός συγγραφέας και εύθυμογράφος, περιζήτητος στα αθηναϊκά σπίτια για τα λογοπαίγνια του και τις φάρσες του. Όταν έμπαινε ο Λάσκαρης στο σπίτι του Χατζημιχάλη, έλλαζε η ατμόσφαιρα άμέσως. Πάντα θά είχε να πη ένα νόστιμο πείραγμα για κάποια μοντέρνα ντεμουαζέλλα, για κάποιο περίεργο ντύσιμο. Εκεί επίσης σύχναζε και ένας νεαρός τότε αξιωματικός του Ναυτικού, ο Κοιός Μελάς, σηματοφόρος μόλις πού είχε ωραία φωνή και τραγουδούσε μαζί με την δεσποινίδα του σπιτιού, την Διλή Χατζημιχάλη τό: Γεῦρε ξανθοῦλα μου...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ένα από τα ωραιότερα τραγούδια της παλαιάς εποχής. Αξίζει να μάς το θυμίση ή κκελώ...

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΑΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Γεῦρε ξανθοῦλα μου γλυκά...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν ήτανε λίγα τα κωμικά πού συμβαίνανε στα ζούρ φίξ της οικογενείας Χατζημιχάλη. Εκεί έσύχναζε κι' άλλος ένας γιατρός, ο Παναγιάτης Μανοῦσος, στρατιωτικός αρχίατρος μαζί με την γυναίκα του, την κυρία Μαρικοῦλα. Αὐτός ο Μανοῦσος, σοβαρώτατος άνθρωπος και από τούς έξαιρετικούς γιατρούς της Αθήνας, γινότανε κωμικώτατος όταν έτρωγε ή όταν έπινε τό τσαῖ του. "Ήτανε αδύνατον να καθήση μιὰ φορά στο τραπέζι και από την άφηρημάδα του να μην χύση τό φλυτζάνι με τό τσαῖ επάνω του ή να μην γεμίση τό στήθος του με σάλτσες, τόσο πολύ πού ή κυρία Μαρικοῦλα πού τόν ~~ήξερε~~ ήξερε καλά τόν άνδρα της, του έλεγε πάντα πριν αρχίση να τρώη: Στάσου Παναγιωτάκη να σε έτοιμάσω... και του έδενε μιὰ πετσέτα στον λαιμό πού την περνούσε κάτω από τό πιάτο του για κάθε ένδοχόμενο. Και πολλές φορές τύχαινε να παρασύρη την πετσέτα μαζί με τό πιάτο ο Παναγιωτάκης και να λειπάση τα πάντα...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Έχω άκούσει για' αυτόν τόν Μανοῦσο ότι ήτανε και προσωπικός γιατρός του βασιλέως Κωνσταντίνου, του πρώτου...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ναι και είναι γεγονός ότι τον προσκαλούσαν πολύ συχνά σ' επίσημα γεύματα στα 'Ανάκτορα. Όμως κι' εκεί, ή Μαριγούλα του έδενε τήν πετσέτα στον λαιμό για να μην τά θαλασσούση ο κύριος αρχίατρος.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Έγω άκούσει ότι σ' αυτά τά ζούρ φίξ των άθηναϊκών σπιτιών, δέν προσεφέρετο μόνο τσαϊ με τά σχετικά του. Ή λέξις μαστίχα βρισκότανε στήν ήμερησία διάταξι. Πίνανε μαστίχα ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Όχι πάντα. Τό τσαϊ του ζούρ φίξ είχε ώρισμένες ώρες. Πέντε έως έπτά, ~~κατακαταρράδα~~ με συντροφιά κυρίως γυναικεία. Όταν καμμιά φορά κατά τās έπτά, πήγαιναν οι σύζυγοι να πάρουν τάχα, τίς γυναίκες τους, τό τσαϊ μεταβαλλότανε σε μαστίχα π ρ ο λ ο ν ζ έ.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μά γιατί μ α σ τ ί χ α ; Σήμερα κανείς σχεδόν δέν πίνει μαστίχα πού θεωρείται ποτό γλυκανάλατο και άνούσιο. Σήμερα όλοι πίνουν ούζο.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τότε πίνανε μαστίχα, ιδίως οι γυναίκες. Τό ούζο τό θεωρούσανε ποτό λαϊκό και έξευτελιστικό. Ή μαστίχα είχε τά πρωτεΐα. Και τόσο πού είχε πάρει επίσημη θέσι στήν στήλη κοσμικής κινήσεως στις έφημερίδες : χθές έδόθη μαστίχα προλονζέ στής κυρίας Τάδε.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Σεφυλλίζοντας μία παληά έφημερίδα του 1915 διάβασα : χθές τέτον ρ ά ο υ τ παρά ^{τῆ} ~~αῆς~~ κυρία Δεΐνα. Αυτό τό ράουτ τί να ήτανε έραγε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μήπως ξέρω κι' εγώ ; Ναι, συμφωνώ ότι ήτανε πολύ συνηθισμένη κοσμική λέξις αυτό τό ρ ά ο υ τ και ξέρανε όλοι ότι έσημαινε φλυαρία άσκοπη, κουβεντολόϊ, κ ω ς ε ρ ί. Μά από ποῦ κληρονομήσαμε αυτόν τό τεχνικό ὄρο ράουτ, κανένας δέν μπόρεσε ποτέ να με πληροφορήση.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μαντεύω ότι θα ήτανε ένα κοσμικό άπέραντο κουτσομπολιό. Έπειτά δά θα ξεπλένανε όλη τήν 'Αθήνα, ποιά άρραβωνιάζεται, ποιά παντρεύεται, ποιά έθεάθη σε αίσθηματικό ραντεβού και τά λοιπά.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Φυσικά, όταν τό ζούρ φίξ έπαιρνε παράτασι και γινότανε προλονζέ, τότε έπήρχετο και μιά διαφοροποίησης στην συντροφια. Οί άνδρες, μαζευόντουσαν στο μικρότερο σαλονάκι και πιάνανε την τράπουλα στα χέρια.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Αύτά τά ξέρω κι' εγώ. Οί άνδρες παίζανε μάους. Οί γυναίκες δέν παίζανε απόμη. Όμως σιγά σιγά άρχισαν και οί γυναίκες να παίζουνε μάους. Τότε οί άνδρες προβιβαστήσανε στο καινούργιο παιγνίδι που είχε φτάσει από την Αγγλία, τό πόκερ... Και όταν τό πόκερ κόλλησε και στίς γυναίκες, οί άνδρες πήσανε νέα προαγωγή στο μπρίτζ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. Και φτάσαμε έτσι στην εποχή - 1920 παρακαλώ, έδω και πενήντα ακριβώς χρόνια - που τό ράουτ είχε καταργηθεί, ή φλουαρία είχε έξοστραπισθεί από τίς συντροφίες και σ' ένα ζούρ φίξ ήτανε στρωμένα με πράσινες τσόχες τρία και τέσσερα τραπέζια δυό τραπέζια για μπρίτζ... ένα τραπέζι για χοντρό πόκερ και άλλο ένα για φιλό ποκεράκι, για την νεολαία.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τό πιάνο και τό τραγουδι είχανε έγκαταλειφθεί και μόνο που και που, άκουγότανε κανένα μοντέρνο και σιαμπρόζικο τραγουδάκι από

πιθεώρησι της εποχής, όπως ο περιλάλητος Μαύρος Γάτος...
από τον Πλατάρα τον Βάλτη από εκεί περνούσε ο Φορ Γιάν

ΚΑΒΙΟ ΔΕΝΑΡΑΟΥ (με συνοδεία πιάνου)

Με το Μουσουλμανικό

Εγώ 'μαι ο Μαύρος Γάτος
άδιαντροπιά γεμάτος
τά λέω καθαρά - τραλαρά-τραλαρά
τραλαρά - τραλαρά...

Στό τέλος βγάζω δίσημο
και παίρνω ό τι βρίσκω,
του κόσμου τον παρᾶ
τραλαρά - τραλαρά- τραλαρά-τραλαρά !

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κι' όμως Γιάνκο, σ' αυτά τά κοσμικά ζούρ φίξ της 'Αθήνας, όφείλομε ένα πολιτικό, κοσμοϊστορικό γεγονός που έσωσε την Ελλάδα για πρώτη φορά από την παλαιά κομματική φαυλοκρατία.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ξέρω για ποιό γεγονός θά μου μιλήσης. Για την στρατιωτική 'Ε-

πανάστασι στό Γουδί, στά 1909. Μήν μου πῆς ὅτι σέ καμμιά τέτοια κοσμική συγιέντρωσι ἀποφασίσθηκε νά γίνη αὐτή ἡ 'Επανάστασις !...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Οχι ἀκριβῶς, μά στό σπίτι τοῦ καθηγητοῦ Κατζημιχάλη, αὐτό πού λέβαμε πρίν ἀπό λίγο, ἔγιναν οἱ πρῶτες συνεννοήσεις μεταξύ τῶν ἀξιωματικῶν. Ὁ ἕνας γυιός τοῦ καθηγητοῦ, ἦτανε ὑπολοχαγός τοῦ πεζικοῦ, ὁ Χρήστος Κατζημιχάλης καί μαζί μέ δύο τρεῖς στενοῦς του φίλους, μίλησαν στόν συνταγματάρχη Ζορμπᾶ πού μπῆκε ἐπί κεφαλῆς τῶν ἀξιωματικῶν καί ἐκήρυξε τήν 'Επανάστασι τοῦ 1909, μιά ἐπανάστασι πού ἔσωσε τήν 'Ελλάδα ἀπό τόν παλιοκομματισμό καί τήν φυαλοκρατεία τῆς συναλλαγῆς.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ναί, αὐτό εἶναι γνωστό καί ἱστορικῶς. Γιατί τότε στά 1909 ἔγινε ἄλλο κράτος ἡ 'Ελλάδα, ἀνορθώθηκε τό φρόνημα τοῦ στρατοῦ καί μετά δύο χρόνια μόλις, στά 1911, φτάσαμε στούς Βαλκανικοῦς πολέμους ὅπου ὁ στρατός ἐμεγαλούργησε κυριολεκτικᾶ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πάντως γιά τά περίφημα κοσμικά ζούρ φίξ, ἔχομε νά ποῦμε πολλά πράγματα ἀκόμη.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τό φαντάζομαι ἀφοῦ εἶναι μιά κοινωνική ἐκδήλωσις τῆς παλαιᾶς 'Αθήνας καί πιστεύω ὅτι εἶναι κληρονομιά τῆς παλαιότερης κοινωνικῆς ζωῆς ὅπως τήν περιγράφει ὁ Συγγρός στά 'Απομνημονεύματά του, γιά τά 1860 - ἕως τό 1880.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὁ 'Συδρέας Συγγρός, αὐτός ὁ μέγας ἐθνικός εὐεργέτης μᾶς ἔχει προσφέρει πολυτιμώτατες πληροφορίες γιά τήν κοινωνική ζωή τῶν ἀθηναίων ἐκείνη τήν ἐποχή, ἑκατό χρόνια πρίν. Τότε δέν ὑπῆρχαν ζούρ φίξ, μά μερικᾶ σπίτια τῆς 'Αθήνας, ἦτανε καθημερινῶς ἀνοικτά γιά ὅλον τόν κόσμον.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ναί, τό ξέρω γιατί ἔχομε ξαναμιλήσει γι' αὐτό. Δέν ἦτανε λίγοι οἱ ἀθηναῖοι πού πῆγαιναν καθημερινῶς σέ δύο καί τρία σπίτια. Φυσικᾶ δέν προσεφέρετο τίποτε σ' αὐτούς τοῦς ἐπισκέπτες, μά τίποτε ἀπολύτως, παρά μόνο νεράκι σιέτο. Σ' ἕνα τραπέζι ὅπως γράφει ὁ

Ἄνδρέας Συγγρός, ὑπῆρχε μιά καράφφα καί μερικιά ποτήρια. Ὅποιος διψοῦσε πήγαινε κι' ἔπινε. Μονάχα ὅταν ἦτανε ἐξαιρετικὲς ἡμέρες, ὅπως τὴν τελευταία Κυριακὴ τῆς Ἀποκριῆς, ἡ οἰκογένεια πού φιλοξενοῦσε προσέφερε καὶ, ὅπως ἀναφέρει καί ὁ Σουρῆς στὰ 1870 :

Ὅταν ἄρχισε ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου νὰ προβάλλῃ
μᾶς ἐβγάλανε σταφίδες καί χαλβᾶ μέ σιμιγδάλι !

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὅμως καί τότε, ὅπως γράφει ὁ Ἄνδρέας Συγγρός στ' Ἀπομνημονεύματά του, οἱ ἄνδρες παίζανε χαρτιά καί οἱ γυναῖκες φλυαροῦσαν. Κατά μάλιστα ἀναφέρει ὅτι παίζανε ἓνα παιγνίδι πού τὸ λέγανε : Συνταγματικὸ.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί εἴδους παιγνίδι ἦτανε αὐτό ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ρώτησα παλαιούς καί κανεῖς δέν τὸ θυμότανε. "Ἐγὼ τὴν ὑπόνοια ὅτι ἦτανε μιά ἀπλὴ κοντσίνα πού πεπειδῆ εἶχε ψηφισθεῖ τὸ Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος λίγα χρόνια πρὶν, ~~καὶ~~ εἶχανε δώσει λόγῳ ἐπικαιρότητος στὴν κοντσίνα αὐτὸ τὸ ὄνομα : Συνταγματικὸν !

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δέν ἀποκλείεται νὰ εἶναι ἔτσι. Πάντως, ἂν τυχόν κανέναν ἀπὸ τοὺς ἀκροατὰς μας ξέρει τί ἦτανε τὸ Συνταγματικὸ, ἄς μᾶς πληροφορήσῃ κι' ἐμὰς νὰ λύσωμε τὴν ἀπορία μας.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Φυσικὰ τὸ τραγοῦδι ἔπαιρνε κι' ἔδινε σ' αὐτές τίς συγκεντρώσεις.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μερικιά σπίτια, γράφει ὁ Συγγρός, διέθεταν πιάνο. Ὅπου ὅμως δέν ὑπῆρχε πιάνο, πάντα βρισκότανε μιά κιθάρα γιὰ ν' ἀνομπανιάρῃ τὸν τραγουδιστὴ ἢ τὴν νέα πού τραγουδοῦσε... καί ξέρεις ποιὸ ἦτανε τότε τὸ τραγοῦδι τῆς μόδας ; Τὸ περίφημο : Τί ὠραῖα πού 'ναι τὸ βράδυ... Ἀξίζει νὰ τὸ ξανακούσωμε ἀπὸ τὴν γλυκειὰ φωνὴ τῆς φίλης μας τῆς Κλειῶς...

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Τί ὠραῖα πού 'ναι τὸ βράδυ
ὅταν βγαίνη τὸ φεγγάρι
ἓνας νέος ν' ἀνομπανιάρῃ
καί μιά νέα νὰ τραγουδῇ...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί τὰ λοιπά καί τὰ λοιπά βιάγη μου. Ἄς διαιδώσωμε πάλι γιὰ νὰ συνεχίσωμε

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τὴν ἐρχόμενη Κυριακὴ

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τὴν ἴδια πάλι ὦρα !